

PIERRA LHANDE

LEHEN PEREDIKUA

1
Egün hon eta honki jin
Euskaldünak eta besteak
Pastoralak jüntantzen gütü
Zalgizeko elgean

2
Egünko süjeta dügü
Pierra Lhande zalgiztarra
Apphatian handitürük
Herri hontako semea

3
Poeta izigarria zen
Eta nahi izan haboro !
Etxekoer kausitzeko
Jesüitetan da sartüko !

4
Errotik etxekirik zen
Aberri'ta leinüari !
Kültüra ta mintzajeaz
Lotü zen lan handiari

5
Etxahun Barkoxeren obra
Barnatik argialatü züan
Hiztegi bat egin eta
Euskalzain izan zen ordüan

6
Zentzü honeko langile
Elestari bazterrik gabe !
Izkiribaño lehenik
Gero besteer erakasle

7
Pariseko irratian
Izan zen peredikazale
Pierra apeza bezala
Praubeen süstengazale

8
Foch marexala bezala
Handiak zütüan ikusten
Hetarik sos biltzen
Hola eliza altxatzen

LEHEN PEREDIKUA

1
Egun on, eta ongi jin,
euskaldunak eta besteak.
Pastoralak juntantzen gaitu
Zalgizeko elgean.

2
Egungo sujeta dugu
Pierra Lhande zalgiztarra.
Apphatian handiturik
herri honetako semea.

3
Poeta izugarria zen,
eta nahi izan haboro!
Etxekoei kausitzeko,
jesuitetan da sartuko!

4
Errotik atxikirik zen
aberrri eta leinuari!
Kultura eta mintzairaz
lotu zitzaion lan handiari.

5
Etxahun Barkoxeren obra
barnatik argitaratu zuen.
Hiztegi bat egin, eta
euskaltzain izan zen orduan.

6
Zentzu oneko langile,
elestari bazterrik gabe!
Eskribau lehenik,
gero besteei irakasle.

7
Pariseko irratian
izan zen predikatzaile.
Pierra, apaiza bezala,
pobreen sustengatzaile.

8
Foch marexala bezala,
handiak zituen ikusten.
Haietatik sos biltzen,
horrela eliza altxatzen.

jin: etorri**elge:** landa**sujet:** gai**haboro:** gehiago
kausitu: atsegin eman**barnatik:** sakontasunez**elestari:** berriketari
eskribau: idazle**marexal:** mariskal**sos:** diru

9
Kargü batek deitü züan
Hego Ameriketara
Gero Madagaskar eta
Azkenik Indietara

10
Azkenekoz akitürrik
Lotü zaion eritarzüna
Bigarren gerlatik landa
Memorian jarri ülüna

11
Adiskide honak orai
Hasten dügü pastorala
Zalgize'ta Iruriko
Aktürrek sar diteala !

9
Kargu batek deitu zuen
Hego Ameriketara.
Gero, Madagaskar, eta
azkenik Indietara.

10
Azkenekoz akiturik,
lotu zitzaion eritasuna.
Bigarren gerlatik landa,
memorian jarri iluna.

11
Adiskide onak, orain
hasen dugu pastorala.
Zalgize eta Iruriko
aktoreak sar daitezela!

akitu: nekatu
eritasun: gaixotasun
landa: ostean, ondoren

1. JELKALDIA

Kolegiotik ihesi

12

Pierra Lhande

Ikusten dütüt izarrak
Arhantze honen gainetik
Segür niz ama so dela
Bere kanberako leihotik

13

Bihar ezkapiko niz
Amaren besarkatzera
Gaztigatürik nizate
Ama zaude parkatzera

14

Ossiniry apaiza

Pierra Lhande ezkapi da
Zerrailü honen gainetik
Norat debrü partitü da
Berririk ez da Mauletik

15

Pauline Lhande

Zer debrü ari hiz heben
Haur ahalke gabea
Anjelüja ezagün dük
Erorten dük ülüntzea

16

Ez hiz heben egoiten ahal
Ez ikusi anaie-arrebak
Ogi puska hau sakolan
Joan hadi, besarka nezak

17

Allande herritara

Zer ari hiz, bide hontan
Üluna beita hullantzen
Ez dük haurren tenorea
Karretan ahal haüt hartzen

18

Pierra Lhande

Üluna bertan hor dügü
Badüt bi orenen bidea
San Frantses kolejioan nüzü
Eskerrak jaun gidaria

19

Pourret apaiza

Haur deskarata, hortxe hiza
Hüllan hadi enegana
Bi zarta horik hazka itzak
Hori dük merexitü düana

1. JELKALDIA

Kolegiotik ihesi

12

Pierra Lhande

Ikusten ditut izarrak
Arhantze honen gainetik.
Segur naiz ama so dela
bere ganberako leihotik.

13

Bihar eskapatuko naiz
amaren besarkatzera.
Gaztigaturik naizateke.
Ama, zaude barkatzera.

14

Ossiniry apaiza

Pierra Lhande eskapatu da
zerrailu honen gainetik.
Norat deabru partitu da?
Berririk ez da Mauletik.

15

Pauline Lhande

Zer deabru ari haiz hemen,
haur ahalkegabea?
Angelusa ezagun duk;
erortzen duk iluntzea.

16

Ez haiz hemen egoten ahal,
ez ikusi anai-arrebak.
Ogi puska hau sakolan,
joan hadi. Besarka nazak.

17

Allande herritara

Zer ari haiz bide honetan,
iluna baita hullantzen?
Ez duk haurren tenorea;
karretan ahal haut hartzen.

18

Pierra Lhande

Iluna bertan hor dügu.
Badut bi orenen bidea.
San Frantses kolejioan naiz.
Eskerrak, jaun gidaria.

19

Pourret apaiza

Haur lotsagabea, hortxe haiza?
Hullan hadi enegana.
Bi zarta horiek hazka itzak.
Hori duk merezi duana,

Arhantze: Biarnoko herria
so: begira

gaztigatu: zigortu
naizateke: izango naiz
-tzera egon: -tzeko prest
egon

zerrailu: hesi
partitu: abiatu

ahalke: lotsa

sakola: sakela

hullantu: hurbildu

karreta: gurdi

haiza: al haiz
hullantu: hurbildu

20

Lagun bat

Pio, jin hadi gureki
ez düt heben Ossiniry
Arroskilarik ez dük üken
parkatüko deik hiri

21

Beste lagun bat

Hik egin beitük abilki
gük ausartü ez dügüna
Korajea üken beitük
izanen hiz txapeldüna

20

Lagun bat

Pio, jin hadi gurekin.
Ez dut hemen Ossiniry.
Erroskilarik ez duk ukan.
Barkatuko dik hiri.

21

Beste lagun bat

Hik egin baituk abilki
guk ausartu ez duguna.
Kuraia ukan baituk,
izanen haiz txapelduna.

jin: etorri

kuraia: kemen

KANTA I
Haren potaren nahian

a1

Aitak Espainian bizia galdü,
 penan ütirik familia
 Amatto Uruguayn bost hurrekila,
 zer malür izigarria
 Haren bizia, ustegabeko,
 zorte ikaragarria!

a2

Non da gaixkia, desiratzea,
 Amari pott-baten ematea
 Anaie-arreber noiz-noiztenka
 Goxoki besarkatzea,
 Pott horen gatik izan ziteala,
 ama, benedikatüa!

KANTA I
Haren potaren nahian

a1

Aitak Espainian bizia galdu,
 penan utzirik familia.
 Amatto Uruguain bost hurrekin,
 zer malur izugarria!
 Haren bizia, ustegabeko
 zorte ikaragarria!

a2

Non da gaizkia desiratzea
 amari pot baten ematea?
 Anai-arreben noiz-noiztenka
 goxoki besarkatzea?
 Pot horrengatik izan zaitezela,
 ama, benedikatua!

malur: zorigaitz

pot: musu

noiz-noiztenka: noizik behin

benedikatu: bedeinkatu

2. JELKALDIA**Gaztetasun nahasia****22****Stéphanie Lhande**

Ene bigerren ama zira
Denbora joan da geroztik
Baionarik jin ondoko
Pierra date apeztürik

23

Orai behar düt partitü
Aüzoer zütüt gomendatzen
Jauregizahar hor dükezü
Ni komentüan nüzü sartzen

24**Pauline Lhande**

Zü zira heben argia
Behar zütüt arren galdü
Ikusten düzün akordeua
Betikoz dizüt goititü

25**Pierra Lhande**

Ürrentzen dira joküak
Apphatiako meza isila
Jakin ezazüe seminarioan
Ez niz irus den mutila

26

Xarles Bordes jaun handiak
Galtatzen deizt zombait kobla
Sos hanitx irabaz niro
Deitzen banintz Emile Zola

27**Pauline Lhande**

Ez hiz deitzen Emile Zola
Ützak arren poesia
Bürüko minik üken gabe
Kasü leküaren galtzea

28**Valentine Lhande**

Ahalkegarri lizate
Gure familiarentako
Notak ez dütük gora
Ordü hüke iratzartzeko

29

Pio, Maitek haüa nahasten
Gisa hortan egün oroz
Ez egin emazte ametsik
Debekatü düanaz geroz

2. JELKALDIA**Gaztetasun nahasia****22****Stéphanie Lhande**

Ene bigarren ama zara.
Denbora joan da geroztik.
Baionatik jin ondoko,
Pierra dateke apaizturik.

23

Orain behar dut partitu.
Auzoei zaitut gomendatzen.
Jauregizahar hor dukezu.
Ni komentuan naiz sartzen.

24**Pauline Lhande**

Zu zara hemen argia.
Behar zaitut, arren, galdu.
Ikusten duzun akordeoia
betikoz dut goititu.

25**Pierra Lhande**

Ürrentzen dira jokoak.
Apphatiako meza isila.
Jakin ezazue: seminarioan
ez naiz uros den mutila.

26

Xarles Bordes jaun handiak
galdatzen dizkit zenbait kobla.
Sos anitz irabaz niro,
deitzen banintz Emile Zola.

27**Pauline Lhande**

Ez haiz deitzen Emile Zola.
Ützak, arren, poesia,
buruko minik ukan gabe.
Kasu lekuaren galtzea!

28**Valentine Lhande**

Ahalkegarri litzateke
gure familiarendako.
Notak ez dituk gora.
Ordua hüke iratzartzeko.

29

Pio, Maitek haua nahasten
gisa horretan egun oroz?
Ez egin emazte ametsik,
debekatu duanaz geroz.

jin: etorri
dateke: izango da

dukezu: izango duzu

arren: bada

goititu: gorde

urrendu: amaitu

uros: zoriontsu

galdatu: eskatu
kobla: olerki
niro: nezake

arren: bada, beraz

kasu: kontuz, adi

ahalkegarri: lotsagarri

gora: altu

haua: al hau

debekatu duk:

KANTA II Arnegatze

b1

Plazer dena ezin egin,
hori da gaztigia !
Egün oroz haboroxe
pezatzen üztarea.
Ene zortea hau zen,
malurus izatea,
Kasetalari, poesia,
denetarik hürrüntzea.

b2

Abil, abil, jarraiki'zak
besteek eman bidea,
Mündüko bideetan
edirenen dük bakea,
Ez ahatz nigarretan
kitatzen düan maitea,
Gure bihotzean den
barneko segretüa.

b3

Ühaste handienetan
zoinen basa ühaitza!
Arroka botxietan
ixurten dü hezgaitza,
Ber maneala, gük ere,
mintzajea gor'altxa,
Erhaztünik gabeko
hitzetan esperantxa.

KANTA II Arnegatze

b1

Plazer dena ezin egin;
hori da gaztigua!
Egun oroz, haboroxe
pezatzen uztarea.
Ene zortea hau zen:
malurus izatea;
kazetari, poesia,
denetarik urruntzea.

b2

Habil, habil, jarraiki ezak
besteek eman bidea.
Munduko bideetan
edirenen duk bakea.
Ez ahatz negarretan
kitatzen duan maitea,
gure bihotzean den
barneko sekretua.

b3

Uhaste handienetan
zeinen basa uhaitza!
Arroka-botxuetan
isurtzen du hezgaitza.
Ber manerara, gük ere,
mintzaira gora altxa;
eraztunik gabeko
hitzetan esperantza.

gaztigu: zigor
haboro: gehiago
pezatu: pisatu

malurus: zorigaitzeko

ediren: aurkitu

kitatu: utzi

uhaste: uholde
uhaitz: ibai
botxu: harkaitz

SATANAK**30****Satan**

Irakuri duka kasetan,
Baionako elizala
Pierra Lhande agertu dela,
osoki kasko pelat

31**Beeltzebub**

Agitzen ziok, omen ere,
bizarra duanean egiten
Alde bata egin-eta
Best' aldea ziok ahazten

32**Bulgifer**

Piok ez dik honarzen
Seminarioko bizia
Ald'orotarik tinkatürrik
Nahiago dik poesia

33**Beeltzebub**

Pio ez da gizon bat,
sinesten ahal duana
gainetik jin aholkuak,
Hoberenak direla

34**Satan**

Nik maite diat errebel hau
Ez due apez bat elkiko
Guretako ederki duk
Lana dugu baliatuko

SATANAK**30****Satan**

Irakurri duka kazetan
Baionako elizara
Pierra Lhande agertu dela,
osoki kasko-pelatu?

31**Beeltzebub**

Agitzen zaiok, omen ere,
bizarra duanean egiten.
Alde bata egin, eta
beste aldea zaiok ahazten.

32**Bulgifer**

Piok ez dik onartzen
seminarioko bizia.
Alde orotarik tinkaturik.
Nahiago dik poesia.

33**Beeltzebub**

Pio ez da gizon bat
sinesten ahal duena
gainetik jin aholkuak
hoberenak direla.

34**Satan**

Nik maite diat errebelde hau.
Ez dute apaiz bat ilkiko.
Guretako ederki duk.
Lana dugu baliatuko.

duka: al duk**kasko-pelatu:** burusoil**agitu:** gertatu**jin:** etorri**ilki:** atera

3. JELKALDIA

Aipu ametsak

35

Pierra Lhande

Franxoa Coppéeren antzerki bat
Ari niz orai idazten
Ene ametsa Parisen da
Poeten artean bizitzen

36

Amaury de Cazanove

Ene gaztelüala aigü
Nahi bahiz igaran goiti
Ezagüteraziko deitzat
Francis Jammes 'ta Pierre Loti

37

Pierra Lhande

Üdüritzen zaüt fatürra
Gütün batekin horra da
Senditzen dut orai dela
Süperior maiteen üztea

38

Erraiten düe ez nizala
Irakur legean hartürrik
Eta seminarioko bortak
Direla enetako zerratürrik.

39

So egizü gütün horri
Zühain hortan itzaturik
Igorten deiot tiro bat
Plomü larriz kargaturik

40

Amaury de Cazanove

Cyranoren gisa dük
Arraileria honartzen
Fierki eta omoreki
Egi'k zer beitük asmatzen

41

Pierra Lhande

Abertitzen zütüt Printze
Aisa hunkitzen düt bürüz
Jinkoari parkamentü
Heben izanen zira dolüz

42

Amaury de Cazanove

Kasü-kasü zer da hori
Nor dira Türk horiek oro
Gure lagunak poetak
Apphatiako "Cyrano"

3. JELKALDIA

Aipu ametsak

35

Pierra Lhande

Franxoa Coppeeren antzerki bat
ari naiz orain idazten.
Ene ametsa Parisen da
poeten artean bizitzen.

36

Amaury de Cazanove

Ene gaztelura haigu,
nahi bahaiz igaran goitik.
Ezagutaraziko dizkiat
Francis Jammes eta Pierre Loti.

37

Pierra Lhande

Iduritzen zait postaria;
gutun batekin horra da.
Sentitzen dut orain dela
superior maiteen uztea.

38

Erraten dute ez naizela
irakur legean harturik,
eta seminarioko bortak
direla enetako zerraturik.

39

So egiozu gutun horri
zuhain horretan iltzaturik.
Igortzen diot tiro bat,
berun larriz kargaturik.

40

Amaury de Cazanove

Cyranoren gisa duk
arraileria onartzen.
Fierki eta umorez,
egik zer baituk asmatzen.

41

Pierra Lhande

Abertitzen zaitut, printze:
aise hunkitzen dut buruz.
Jainkoari barkamendu;
hemen izanen zara doluz.

42

Amaury de Cazanove

Kasu, kasu, zer da hori?
Nor dira turk horiek oro?
Gure lagunak, poetak,
Apphatiako Cyrano.

haigu: hator
igaran: igaro

iduritu: iruditu
horra da: dator

superior: seminarioko buru

irakur lege: Eliza Katolikoko
ordena txikietako bat
borta: ate
zerratu: itxi

zuhain: zuhaitz
igorri: bidali

arraileria: txantxa
fierki: adorez

abertitu: ohartarazi
hunkitu: ukitu

43

Pierra Lhande

Madarikatü apezak
Kentzen ditaie poesia
Biba musketerrak eta
Gazkoiniako gazteria

Satan

43

Pierra Lhande

Madarikatu apaizak!
Kentzen didate poesia.
Biba mosketariak eta
Gaskoiniako gazteria!

4. JELKALDIA

Jesuïta naizateke

44

Pierra Lhande

Seminariotik landa
Ezagütü düt armada
Jauntsiak urdin eta gorri
Bena beltz ene marda

45

Sei hilabetez segürrik
Ene lagün iñoranter
Erakatsi deiet irakurtzen
Hor hartü düt hanitx plazer

46

Pauline Lhande

Ene semea zer eginen dük
Orai erreformatürik
Apez bat nahi nïkek
Hitarik ikusi heldürik

47

Victoire d'Uhalt

Gaztelü hau ez da heben
Auharren egongia
Pipa ahotik tzilintzau
Lastokatzen kabalea

48

Beharko dük zerbait egin
Ez gasta hire bizia
Aholkatzen deiat
Jesüitetan sartzea

49

Sarremague jesuïta

Gizon gaztea honki jin
Jesüsen Konpainian
Jesüïta heltzen bahaiz
Ez hizate itzalean

50

Pierra Lhande

Heben nüzü züen artean
Nahigabe pusatürik
Arreba komentüan hilik
Ez düt nahi holakorik

51

Zentako behar nuke
Ene bidetik hürrüntü
Familiatik berezi
Eüskal Herria ukatü

4. JELKALDIA

Jesuïta naizateke

44

Pierra Lhande

Seminariotik landa
ezagutu dut armada.
Jantziak urdin eta gorri,
baina beltz ene marda.

45

Sei hilabetez segurik
ene lagun ezjakinei
irakatsi diet irakurtzen.
Hor hartu dut anitz plazer.

46

Pauline Lhande

Ene semea, zer eginen duk
orain erreformaturik?
Apaiz bat nahi nïkek
hitarik ikusi heldurik.

47

Victoire d'Uhalt

Gaztelu hau ez da hemen
alferren egongia.
Pipa ahotik zilintzan,
lastokatzen kabala

48

Beharko duk zerbait egin,
ez gasta hire bizia.
Aholkatzen diat
jesuïtetan sartzea.

49

Sarremague jesuïta

Gizon gaztea, ongi jin
Jesusen Konpainian.
Jesuïta heltzen bahaiz,
ez haizateke itzalean.

50

Pierra Lhande

Hemen naiz zuen artean
nahigabe pusaturik.
Arreba komentuan hilik,
ez dut nahi horrelakorik.

51

Zerendako behar nuke
ene bidetik urrundü,
familiatik berezi,
Euskal Herria ukatu?

marda: gorroto**hitarik:** hiregandik

egongia: egoitza
zilintzan: zintzilik
kabala: abere, azienda

jin: etorri**haizateke:** izango haiz**pusatu:** bultzatu**zerendako:** zergatik

52

Sarremague jesuita

Nolaz ez hezake egin
 Arrebak egin düana
 Bere bizia eman dü
 Bokazionez egina

53

Pierra Lhande

Fanny zuregatik ezarriko düt
 Ene arima bakean
 Jesüita izanen nüzü
 Ad Majorem Dei gloriam

54

Ilüsiöeen galtzapena
 Segür bizitzea dago
 Debalde üzten ametsak
 Bakearen edireiteko

52

Sarremague jesuita

Nolaz ez hezake egin
 arrebak egin duena?
 Bere bizia eman du,
 bokazioz egina.

53

Pierra Lhande

Fanny, zuregatik ezarriko dut
 ene arima bakean.
 Jesuita izanen naiz,
 "ad majorem Dei gloriam".

54

Ilusioen galtzapena;
 segur bizitzea dago.
 Debalde uzten ametsak,
 bakearen edireteko.

galtzapen: galera**debalde:** alferrik
ediren: aurkitu

5. JELKALDIA

Apaizgoari herra

55

Anatole France

Bonaparteren baimenetik
Aberastü da eliza
Aita Saintüak ezarten dü
Ezinagoko baldintza

56

Waldeck Rousseau

Kongrekazioneak begista
Alkartetan denak ezar
Gure gazteen eskolatzen
Jesüitarik ez da behar

57

Emile Combes

Pentsalari libroek
Jan dezagüla « apezki »
Jauzi dadin konkordata
Kongrekazioneak hareki

58

Maurice Allard

Debekatü behar dira
Kalota eta sotanak
Errelijioneko bestak
Prosezio baliosenak

59

Jean Jaures

Estatü eta Eliza
Berezi behar dütügü
Jentarte kanbiamen bat
Popülüak xerkatzen dü

60

Albert de Mun

Aita Saintüak nahi lüke
Beste gisaz kirixtigoa
Züek aldiz züen baitan
Düzüe egostekoa

61

Jean Jaures

Elizaren kontre gira
Bai ere kirixtigoari
Ükatzen dü gizon dreta
Zabal gitean argiari

Guduka. Jalgi aita santu beltza

5. JELKALDIA

Apaizgoari herra

55

Anatole France

Bonaparteren baimenetik
aberastu da eliza.
Aita santuak ezartzen du
ezinagoko baldintza.

56

Waldeck Rousseau

Kongregazioak begizta.
Elkartetan denak ezar.
Gure gazteen eskolatzen
jesuitarik ez da behar.

57

Emile Combes

Pentsalari libroek
jan dezagula "apaizki".
Jauzi dadin konkordatua;
kongregazioak harekin.

58

Maurice Allard

Debekatu behar dira
kalota eta sotanak,
erlijioeko bestak,
prosezio baliosenak.

59

Jean Jaures

Estatu eta Eliza
berezi behar ditugu.
Jentarte kanbiamendu bat
populuak xerkatzen du.

60

Albert de Mun

Aita santuak nahi luke
beste gisaz kiristigoa.
Zuek, aldiz, zuen baitan
düzue egostekoa.

61

Jean Jaures

Elizaren kontra gara,
bai ere kiristigoari.
Ükatzen du giza eskubidea.
Zabal gaitezen argiari.

herra: gorroto

begiztatu: aztertu

libro: libre, aske

kalota: elizgizon batzuen
txano berezia
balios: baliotsu

jendarte: gizarte
kanbiamendu: aldaketa
xerkatu: bilatu

kiristigo: kristautasun

kiristigoari: kristautasunaren
kontra

62**Aita santu beltza**

Frantziak ohiltzen gütü
 Batere arrünkürarik gabe
 Goitzarrenak igaraiten dira
 Bena Eliza bizi beti ere

63

Iheslarien bide bat bada
 Eta hori jesuitak badaki
 Berriz gibel ützültzeko
 Beste xenda bat hobeki

62**Aita santu beltza**

Frantziak ohiltzen gaitu
 batere arrangurarik gabe.
 Goitzarrenak igaraten dira,
 baina Eliza bizi betiere.

63

Iheslarien bide bat bada,
 eta hori jesuitak badaki.
 Berriz gibel itzultzeko,
 beste xenda bat hobeki.

ohildu: egotzi, bota**arrangura:** kezka**goitzarren:** bidegabekeria**igaran:** igaro**gibel:** atzera**xenda:** bide

KANTA III
Aingeruak kantan

c1

Agur sainta erregiña
Argiaz bero atzerria
Goresmen ama goihena
Galbideetan esperantxa

c2

Dolümen ikara pezü
Arimak doi ikus hütza
Soa entzüna, goxo zaitzü
Zure izena erri garbia

KANTA III
Aingeruak kantan

c1

Agur, santa erregina.
Argiaz, bero atzerria,
Goresmen, ama goiena.
Galbideetan, esperantza.

c2

Dolumen, ikara pezu,
arimak doi ikus hutsa.
Soa, entzuna, gozo zaizkizu.
Zure izena, irri garbia.

dolumen: damu

pezu: astun

6. JELKALDIA

Erbeheratzea

64

Pauline Lhande

Pierraren gütünak dio
Ohatü dela Holandan
Han laket da üdüriko
Atzo Jersen eta Belgikan

65

Valentine Lhande

Nausiek erran deie
Parti dadin Londresera
Eüskal popülüaren hantik
Ikertzeetan barnatzera

66

Pauline Lhande

Ezpiritü eta karatera
Ontsa pentsatzen ikas beza
Estüdiatzen dü franko aisa
Greka, latia eta Ingelesa

67

Victoire d'Uhalt

Pentsa dezala botoer
Ützirik poesia eta solaz
Bere mailan sartüko da
Azkenekoz mentüraz

68

Valentine Lhande

Ez düst uste irus dela
Ontsa irakurten bada
Ez düzüea senditzen
Sorterria ments düala

69

Ürxaintx zombait hazten dütü
Kaiola baten barnean
Piper gorria nahi dü
"Eskualdun" kaseta harekilan

70

Pauline Lhande

Hur karruntatü leinetan
Hartzen dü bere plazera
Sotana airean eta
Lerragian alagera

Amak Pierrari kanta

6. JELKALDIA

Erbeheratzea

64

Pauline Lhande

Pierraren gutunak dio
ohatu dela Holandan.
Han laket da, iduriko.
Atzo, Jersey eta Belgikan.

65

Valentine Lhande

Nagusiek erran diote
parti dadin Londresera,
euskal populuaren handik
ikertzeetan barnatzera.

66

Pauline Lhande

Espiritu eta karakterea,
ontsa pentsatzen ikas beza.
Estudiatzen du franko aise
grekoa, latina eta ingelesa.

67

Victoire d'Uhalt

Pentsa dezala botoei,
utzirik poesia eta solas.
Bere mailan sartuko da,
azkenekoz, menturaz.

68

Valentine Lhande

Ez dut uste uros dela,
ontsa irakurtzen bada.
Ez duzuea sentitzen
sorterria ments duela?

69

Urtxintxa zenbait hazten ditu
kaiola baten barnean.
Piper gorria nahi du;
Eskualduna kazeta harekin.

70

Pauline Lhande

Ur karroindatu leunetan
hartzen du bere plazera,
sotana airean eta
lerragian alagera.

ohatu: kokatu**laket:** gustura**iduriko:** antza**partitu:** abiatu**populuaren:** populuarentzat**ikertze:** ikerketa**barnatu:** ekin, murgildu**aise:** erraz**botoei:** botoei buruz**menturaz:** beharbada**uros:** zorionsu**duzuea:** al duzue**ments:** falta**urtxintxa:** katagorri**kazeta:** aldizkari**karroindatu:** izoztu**lerragia:** patinatzeko toki**alagera:** pozik

KANTA IV
Errogabetzea

d1

Ene haur maitea
Lerra jostaketan
Ipar itxasoan
Lekü zabalean
Asma zure aitzinean
Amerika harroa

d2

Lürra, begietarik
Betikoz galdürrik !
Emigrant arbasoen
Hasperen arruntak
Etsien ez, jakin ezak,
Lore tristezia baizik !

d3

Emigrazioarean
Mozkin eta kalteek,
Eginik ere hontarzüna
Eta herrirat ützültzea,
Beti izanen da
Herro gabe izatea !

KANTA IV
Errogabetzea

d1

Ene haur maitea,
lerra jostaketan
Ipar Itsasoan,
leku zabalean,
asma zure aitzinean
Amerika harroa.

d2

Lurra begietarik
betikoz galdurik,
emigrante arbasoen
hasperen arruntak
ez zuen, ez, jakin ezak,
lore-tristezia baizik!

d3

Emigrazioaren
mozkin eta kalteek,
eginik ere ondasuna
eta herrirat itzultzea,
beti izanen da
erro gabe izatea!

itzultze: itzulera

7. JELKALDIA**Adioa ama eztiari****71****Johane Lhande**

Ama goizan pausatü da
 Pio heltzen hiz ehortzera
 Hil mihisean ezarri gabe
 Azken poten emaitera

72**Pierra Lhande**

Ororen gainetik maite nüana
 Üken düdan ama hona
 Oritzen zaizt zure penak
 Bai eta zure imur hona

73**Marzel Lhande**

Gure penak gomendatuz
 Zelü eder gorriskari
 Maidalenatik Zalgize
 Mires dezagun hobeki

74**Pierra Lhande**

Zügüneko ütürritik
 Ülün zeinüa ezagün da
 Ageri artzain harri xiloak
 Bagoen artean ardi xenda

75

Laidatzen dütüt arbasoak
 Heben düt ene odola
 Kokostegitik Saratsagara
 Miratzen düt ene aria

76**Valentine Lhande**

Pausa hadi idatzirik
 Eüskal desterritza
 Dagün urtean jin gitean
 Apez ordenatzeala

7. JELKALDIA**Adioa ama eztiari****71****Johane Lhande**

Ama goizean pausatu da.
 Pio, heltzen haiz ehortzera,
 hil-mihisean ezarri gabe
 azken poten ematera.

72**Pierra Lhande**

Ororen gainetik maite nuena,
 ukan dudan ama ona.
 Oroitzen zaizkit zure penak,
 bai eta zure umore ona.

73**Marzel Lhande**

Gure penak gomendatuz
 zeru eder gorrixkari,
 Madalenatik Zalgize
 mirets dezagun hobeki.

74**Pierra Lhande**

Zuguneko iturritik
 ilun-zeinua ezagun da.
 Ageri artzain-haitzuloak,
 pagoen artean ardi-xenda.

75

Laudatzen ditut arbasoak.
 Hemen dut ene odola.
 Kokostegitik Saratsagara
 miratzen dut ene aria.

76**Valentine Lhande**

Pausa hadi idatzirik
 euskal deserritza,
 daugin urtean jin gaitezen
 apaiz ordenatzera.

pausatu: hil
mihise: izara
ezarri gabe: ezarri aurretik
pot: musu

ilun-zeinu: arratseko
 kanpai-hots
xenda: bide

aria: leinu, arraza

pausatu: jarri, ipini

daugin: datorren
jin: etorri

KANTA V Ama maitea

e1

Ama maitea, zer sofrimena
haur batetik hürrüntzea !
Potak emanik bata-besteari,
nigarretan partitzea,
Nola nezake ezin ikusi
zure begien bustatzea,
Orai asmatzen düt, itzaltzen dela
igaran denbora goxoa.

e2

Zure nigarrak, ama maitea,
ene bihotzak ez entzün,
Karesü goxo eztiinak,
nitan hazkürri zütützün,
Badakit untsa, ez düzü üken
ene ganik irustarzün,
Xori ezkapakoraren gisa,
habia ützirik joan nüdüzün.

e3

Orhitzapenak iratzartzen dira
kantüz ari nizan bezala,
Etxe hortako goxotarzünak
bihotza hunki zeitala,
Haur nintzalarik, erritto batek
zion irusena nintzala,
Mirail argiak, beti danik dü,
barreatü gaüzen itzala.

e4

Gogoa ülhün, pentsamentükaz,
zü ama egoileari,
Zü aldiz oso penetan zira
seme partizaleari.
Nola hein hortan agitü gira,
bihotz minaren pitzgarri?
Ama maitea, zure aterbean,
üken dezagün batzarri !

Satan

KANTA V Ama maitea

e1

Ama maitea, zer sufrimena
haur batetik urruntzea!
Potak emanik bata besteari,
nigarretan partitzea.
Nola nezake ezin ikusi
zure begien bustitzea?
Orain asmatzen dut itzaltzen dela
igaran denbora gozua.

e2

Zure negarrak, ama maitea,
ene bihotzak ez entzun.
Karesa gozo eztiinak,
nitan hazkurri ziren.
Badakit ontsa: ez duzu ukan
eneganik urostasun.
Txori eskapakoraren gisa,
habia utzirik joan nintzen.

e3

Oroitzapenak iratzartzen dira
kantuz ari naizen bezala,
etxe honetako gozotasunak
bihotza hunkitu zidala.
Haur nintzalarik, irritto batek
zioen urosena nintzela.
Mirail argiak betidanik du
barreiatu gauzen itzala.

e4

Gogoa ilun, pentsamenduekin,
zu ama egoileari.
Zu, aldiz, oso penetan zara,
seme partizaleari.
Nola hein horretan agitu gara,
bihotz-minaren pitzgarri?
Ama maitea, zure aterpean,
ukan dezagun batzarri!

pot: musu
partitu: abiatu

igaran: igaro(tako)

karesa: laztan
hazkurri: elikagai
ontsa: ongi
urostasun: zorion
eskapakor: iheslari

hunkitu: ukitu
irritto: irribarretxo
uros: zoriontsu
mirail: ispilu

agitu: gertatu

batzarri: abegi

8. JELKALDIA

Itsaspikak

77

Angela aleman erizaina

Alemania gaixki da
Jentea gosez dabila
Kaizera kasik zedi da
Foch madarika dadila

78

Ginette Blazzy

Kaska püntotxek behar düzüe
Arrunt ürrerentü masakrea
Aspaldian ordü beita
Üztea züen ertzokeria

79

Suzanne Berlioz

Hainbeste hil ta kolpatü
Zonbat zanko beso moztü
Orai bakea behar dügü
Behar düzüe hatüa hortü

80

Olga aleman erizaina

Ingelesak eta frantsesak
Aitzina doatza bürrataz
Ludendorffek* galdüko dü
Gerlarik hola ezin irabaz

Guduka

81

Marie-louise Costesèque

Itsaspikak Marseillala
Ützül gitean jakiteko
Pierra Lhande erizaina
Han dügünez kausitüko

82

Ginette Blazzy

Erizain zen gureki
Izkiribaño famatüa
Gizon horrek nik uste
Badüke izate handia

83

Maguy Langlois

Nonbaiko arroila beltzetan
Omen hil zaio anaia
Clémenceauk etxekitzen dü
Gerla madarikatüa !

8. JELKALDIA

Itsaspikak

77

Angela aleman erizaina

Alemania gaizki da.
Jentea gosez dabil.
Kaizerra kasik zeditu da.
Foch madarika dadila!

78

Ginette Blazzy

Kasko puntadunek behar duzue
arrunt urrendu masakrea,
aspaldian ordu baita
uztea zuen ertzokeria.

79

Suzanne Berlioz

Hainbeste hil eta kolpatu,
zenbat zango-beso moztu!
Orain bakea behar dugu.
Behar duzue hatua ondu.

80

Olga aleman erizaina

Ingelesak eta frantsesak
aitzina doaz burataz.
Ludendorffek galduko du.
Gerlarik horrela ezin irabaz.

Guduka

81

Marie-louise Costesèque

Itsas pikak, Marseillara
itzul gaitezen jakiteko
Pierra Lhande erizaina
han dugunetz kausituko.

82

Ginette Blazzy

Erizain zen gurekin;
eskribau famatua.
Gizon horrek, nik uste,
baduke izate handia.

83

Maguy Langlois

Nonbaiteko arroila beltzetan
omen hil zaio anaia.
Clémenceauk atxikitzen du
gerla madarikatua!

zeditu: amore eman

arrunt: berehala

ertzokeria: erokeria

kolpatu: zauritu

hatu: fardel

ondu: prestatu

burata: topekada, talka

itsas pika: kaio

kausitu: aurkitu

duke: izango du

9. JELKALDIA

Euskalzain idazle

84

Pierra Lhande

Gure mintzaje zaharra
Suharri denborakoa
Ez ezagüna izanagatik
Beita paregabekoa

85

Resurreccion Maria Azkue

Mintza gitean lotsa gabe
Euskaraz, Euskal Herrian
Sor dadin Akademia
Pierra jin zite gurekin

86

Pierra Lhande

Hiztegi bat behar dügü
Bai Xiberoarentako
Laffitte eta Beauchesne
Züekin date aisago

87

Julio Urkixo

Euskal erakustoki bat
Altxatzen düzüe Tolosan
Anaidi katolikoa
Izanez ondo-ondoan

88

Pierra Lhande

Ikastegi katolikoak
Ez naü batere lotsatzen
Erromatik manüak dütüt
Haier nüzü jarraitzen

89

Behar düt ene denbora
Idazlanari eskentü
Eta audela ez seküla
Politikari pentsatü

90

Julio Urkixo

Madrilek emaiten deizü
Bere konfiantxa oro
Akademiako sosa eta
Zer egin ziniro haboro

91

Pierra Lhande

Bihar banoa Barkoxera
Arrapitzaraztera
Literatüran izan den
Olerkari hunkigarria

9. JELKALDIA

Euskalzain idazle

84

Pierra Lhande

Gure mintzaira zaharra,
suharri denborakoa,
ezezaguna izanagatik
baita paregabekoa.

85

Resurreccion Maria Azkue

Mintza gaitezen lotsa gabe
euskaraz Euskal Herrian.
Sor dadin akademia,
Pierra, jin zaitetz gurekin.

86

Pierra Lhande

Hiztegi bat behar dugu,
bai, Xiberoarendako.
Laffitte eta Beauchesne,
zuekin dateke aiseago.

87

Julio Urkixo

Euskal irakastoki bat
altxatzen duzue Tolosan,
anaidi katolikoa
izanez ondo-ondoan.

88

Pierra Lhande

Ikastegi katolikoak
ez nau batere lotsatzen.
Erromatik manuak ditut.
Haiei natzaie jarraitzen.

89

Behar diot ene denbora
idazlanari eskaini,
eta areago ez sekula
politikari pentsatu.

90

Julio Urkixo

Madrilek ematen dizu
bere konfiantza oro.
Akademiako sosa eta.
Zer egin zeniro haboro?

91

Pierra Lhande

Bihar banoa Barkoxera
berpitzaraztera
literaturan izan den
olerkari hunkigarria.

jin: etorri

dateke: izango da

lotsatu: beldurtu
manu: agindu

politikari: politikaz

zeniro: zenezake
haboro: gehiago

berpitzarazi: berpiztu

92

Etxahunen kokikeriak
Isurten dira gütara
Amodiozko ametsak
Pena eta nigarrak

Zazpi probintzietako dantza

92

Etxahunen kokinkeriak
isurtzen dira gutara:
amodiozko ametsak,
pena eta negarrak.

kokinkeria: zirikada

SATANAK**93****Satan**

Gaüzak oro kausitzen
Pierra zalgiztarrak
Hori behar diagü
Ahalaz nonbait burratü

94**Beeltzebub**

Hede xuriak behar ditiagü
Animalki beroarazi
Eküras dezen mügan
Eta gibel ützü l erazi

95**Bulgifer**

Espainako bortizkeria
Gogor eükaldünentako
Ihontik ere ez dükek
Han sartzen ahal haboro

96**Satan**

Ezarriko diagü "muxar" bat
Emaiten dütin kursoez
Gaizki iküsirik izan dadin
Gobernü eta Vatikanaz

97**Beeltzebub**

Obedientzia botüak
Eta praube izatekoak
Harek dütü debekatürrik
Pipatze-ta-ihizeka

98**Satan**

Bai behar diagü apaltü
lürra hunki artino
xiberotarrak ez dik
ürzokako züzenik

99**Denak**

Kantatüko deiagü
Satanen kantorea
Berak haüta dezan
Plazer düan ahaidea

SATANAK**93****Satan**

Gauzak oro kausitzen
Pierra zalgiztarrak.
Hori behar diagu
ahalaz nonbait kolpekatu.

94**Beeltzebub**

Hedexuriak behar ditiagu
alimaleki beroarazi,
ekuraz dezaten mugan,
eta gibel itzularazi.

95**Bulgifer**

Espainako bortizkeria,
gogor euskaldunendako.
Inondik ere ez dukek
han sartzen ahal haboro.

96**Satan**

Ezarriko diagu muxar bat
emaiten dituen kursoez,
gaizki ikusirik izan dadin
gobernu eta Vatikanoz.

97**Beeltzebub**

Obedientzia botuak
eta pobre izatekoak.
Hark ditu debekaturik
pipatze eta ihizia.

98**Satan**

Bai, behar diagu apaldu
lürra hunki artio.
Xiberotarrak ez dik
usotarako zuzenik.

99**Denak**

Kantatuko diagu
satanen kantorea,
berak hauta dezan
plazer duan ahairea.

kausitu: lortu**ahalaz:** ahal den neurrian

hedexuri: jendarme
alimaleki: izugarri, guztiz
ekurazazi: geldiarazi
gibel: atzera

dukek: izango duk
haboro: gehiago

muxar: sator, espioi

pipatu: tabakoa erre
ihizi: ehiza

hunki: ukitu
artio: arte
zuzen: eskubide

kantore: abesti**ahaire:** doinu

10. JELKALDIA

Gabeziari oldartzea

100

Dubois apezpikua

Zük egin idazkiak
"Jinkoa tzarpakarien artean"
Sorrarazi dü orotan
Lazgarriko lagüngo

101

Pierra Lhande

Herri üngürünek oro
Dira praubez atetürik
Kaoila txarretan dira
Zorteak gaixki erabilirik

102

Gaüaz kurritzen dira
Zikinontzietan txerkatzeko
Aberatsek ützi düenez
Zerbait honik bizitzeko

103

Saldoa handitzen ari da
Eta karreiatzen malezia
Behar dügü güne horietan
Eraiki etxebizitza

104

Dubois apezpikua

Norek ekürraraz litiro
Pariseko borta sargian
Hainbeste gose jangabe
Hobeki izan nahian

105

Pierra Lhande

Bortitzenak hortxe dira
Herri üngürüne gorrietan
Bolxevismoa gogoan
Prest sartzeko iraultzan

106

Ferdinand Foch marexala

Nazione 'ta elizak
Nahiküntea badügü
Miseriaren eretzeko
Gerla garaitüko dügü

107

Aita Lhande zure hitzak
Dira bihotz altxazale
Nizan soldaduak beharradü
Nik ere kobesazale

10. JELKALDIA

Gabeziari oldartzea

100

Dubois apezpikua

Zuk egin idazkiak,
"Jainkoa zarpakarien artean",
sorrarazi du orotan
lazgarriko lagungoa.

101

Pierra Lhande

Herri inguruneak oro
dira pobrez ateturik.
Kaholla txarretan dira,
zorteak gaizki erabilirik.

102

Gauaz korritzen dira
zikinontzietan xerkatzeko
abertsek utzi duenez
zerbait onik bizitzeko.

103

Saldoa handitzen ari da,
eta garraiatzen malezia.
Behar dugu güne horietan
eraiki etxebizitza.

104

Dubois apezpikua

Nork ekuraraz litiro
Pariseko borta-sargian
hainbeste gose jangabe
hobeki izan nahian.

105

Pierra Lhande

Bortitzenak hortxe dira,
herri ingurune gorrietan,
boltxebismoa gogoan,
prest sartzeko iraultzan.

106

Ferdinand Foch marexala

Nazio eta elizak
nahikunde badugu,
miseriaren eretzeko
gerla garaituko dugu

107

Aita Lhande, zure hitzak
dira bihotz altxatzaile.
Naizen soldaduak beharra du.
Nik ere, konfesatzaile.

zarpakari: zatarketari
lazgarriko: oso handi
lagungo: laguntza

atetu: pilatu
kaholla: hornigai

korritu: ibili
zikinontzi: zakarrontzi

saldo: talde, multzo

ekurarazi: geldiarazi
litiro: litzake
borta: ate
sargia: sarrera

eretzeko: aurkako

108

Dubois apezpikua

Peredikü eginendüzü Notre Dame-n
Beethovenen ürte buriaren
Eta izentatzen zütüt
Peredikazale iratian

108

Dubois apezpikua

Prediku eginen duzu Notre Damen,
Beethovenen urteburuaren.
Eta izendatzen zaitut
predikatzaile irratian.

urteburuaren:
urteburuarentzat

11. JELKALDIA

Mikroaren nagusi

109

Paul Lesourd

Zü zira lehen aldikoz
Irratian peredikazale
Igantze oroz badüzü
Jente hanitx behazale

110

Pierra Lhande

Egite hunkigarria
Oran ta Berlinetik behatürik
Bena ene praube maiteer
Mintzo niz lehen-lehenik

111

Suzanne Malard

Ororek entzütten zütüe
Hegatzen gainetik mintzo
Zure botz emankorrek
Badüa ote ondorio

112

Pierra Lhande

Ene esparantzaren gainetik
Aisago asmatzen dü
Eritarzünak hunkirik dena
Edo langabe bada

113

Larrialdi handi hontan
orotan hain abre dena
Igotzen deitae sosa
Ene obren hanitx gaüza

114

Hegatz itsaso gainetik
Egin dütüt perediküak
Desiratzen dütüt horrik
Ez direla izan debaldeküak

11. JELKALDIA

Mikroaren nagusi

109

Paul Lesourd

Zu zara lehen aldikoz
irratian predikatzaile.
Igantze oroz baduzu
jende anitz behatzaile.

110

Pierra Lhande

Egite hunkigarria
Oran eta Berlinetik behaturik.
Baina ene pobre maiteei
mintzo natzaie lehen-lehenik.

111

Suzanne Malard

Oroek entzuten zaituzte,
hegatzen gainetik mintzo.
Zure boz emankorrek
badua ote ondorio?

112

Pierra Lhande

Ene esparantzaren gainetik.
Aiseago asmatzen du
eritasunak hunkirik denak
edo langabe bada.

113

Larrialdi handi honetan,
orotan hain abere dena,
igortzen didate sosa,
ene obren anitz gauza.

114

Hegatz-itsaso gainetik
egin ditut predikuak.
Desiratzen dut horiek
ez direla izan debaldekoak.

behatzaile: entzule

behatu: entzun

hegatz: teilatu

badua: ba al du

hunkitu: ukitu

abere: gordin, anker

igorri: bidali

sos: diru

obren: obrentzat

hegatz: teilatu

12. JELKALDIA**Hedaldi gotorlekuetan****115****Bibi-mal-lotie**

Ondarkinen ikertzea
 Ez da manera hoberena
 Aberatsek ützi düenez
 Gosea elkitzen düana

116**Julot**

Adiskideak orai aski
 Gizadiaren salbatzeko
 Elki gitean itzaletik
 Guri ere sos gehiago

117**Mame Ugène**

Zer joaiten zaüt gizadia !
 Taigabe hedexuriak
 Beti ondolik dütügü
 Bazter hortik hünzkeriak !

118**Txitxatera**

Heben badügü bihotz hon bat
 Segür igande ororez
 Sentora hau betetzen dü
 Nik uste hau dela apez

119

Hur hotza isurten dü
 Haur ttipien bürüala
 Hori aski da igorteko
 Gauxo horien linboetara

120**Julot**

Beren gazte bilgünetan
 Itotzen düe iraultza
 Jente xehearen biltzen
 Gain-gainetik ari dira

121**Xicoré**

Apez bat bada horien artean
 Pierra Lhande deitzen dena
 Bazterrak iharrausten dütü
 Irratietan mintzo beita

122**Julot**

Gaur kümitatzen zütüet
 Ene ostatü berriala
 Kantatüko dügü ororek
 Gustüan internazionala

12. JELKALDIA**Hedaldi gotorlekuetan****115****Bibi-mal-lotie**

Hondakinen ikertzea
 ez da manera hoberena,
 aberatsek utzi dutenez
 gosea ilkitzen duena.

116**Julot**

Adiskideak, orain aski!
 Gizadiaren salbatzeko
 ilki gaitezen itzaletik.
 Guri ere sos gehiago.

117**Mame Ugène**

Zer joaten zait, gizadia!
 Tai gabe hedexuriak
 beti ondolik ditugu.
 Bazter hortik honzkeriak!

118**Txitxatera**

Hemen badugu bihotz on bat.
 Segur igande oroez
 kapera hau betetzen du.
 Nik uste hau dela apaiz.

119

Ur hotza isurtzen du
 haur ttipien burura.
 Hori aski da igortzeko
 gaixo horien linboetara.

120**Julot**

Beren gazte bilgünetan
 itotzen dute iraultza.
 Jente xehearen biltzen,
 gain-gainetik ari dira.

121**Xicoré**

Apaiz bat bada horien artean,
 Pierra Lhande deitzen dena.
 Bazterrak inarosten ditu,
 irratieta mintzo baita.

122**Julot**

Gaur gomitatzen zaituztet
 ene ostatu berrira.
 Kantatuko dugu ororek
 gustuan Internazionala.

utzi dutenez: utzi dutenetik
ilki: kendu

ilki: irten
sos: diru

tai gabe: gelditu gabe
hedexuri: jendarme
honzkeria: lelokeria

igorri: bidali

inarrosi: astindu

gomitatu: gonbidatu

KANTA VI
Internazionala

f1

Bil gitean borrokan
Garrait eta bihar
Internazionalean
Heriak ditean jar

Guduka

123

Paille de fer

Komünista 'ta kirixtiek
Ützi dezagün aharra
Ororek heben badüğü
Bakearen beharra

124

Gure apezari esker
Ez gira baztertürik
Andere Mouisako,
Parropian honartürik

KANTA VI
Internazionala

f1

Bil gaitezen borrokan.
Garaitu, eta bihar
Internazionalean
Herriak daitezen jar.

123

Paille de fer

Komunista eta kiristiek
utzi dezagun aharra.
Oroek hemen badugu
bakearen beharra.

124

Gure apaizari esker
ez gara bazterturik;
Andre Maria Nekeziako
parrokian onarturik.

kiristi: kristau
aharra: liskar

KANTA VII
Nekaziaren kantorea

g1

Zoin eijer gure katedrala
 Kartoinez dü zeinütegia
 Lohi bustian dütü lauzak
 Zübü petan bildürük taulak
 Ez dü mitrailik gure elizak
 Izena dona Maia nekezia

g2

Hor edireiten ixiltarzüna
 Argiak, müsikak, loreak
 Guretzat aberastarzüna
 Gure argidüra bakarrak !
 Gü praueak, süsmagarriak
 Heben baizik da errespetüa

g3

Frankotan pezü da bihotza
 Noiz zaizüen pizten oldara
 Hemen da pausatzen haxea
 Nigarrek ezti gaixtokeria
 Hots, gü sos gabekuen da
 Eliza hau gure hontarzüna

Satan

KANTA VII
Nekaziaren kantorea

g1

Zein eder gure katedrala,
 kartoiz du zeinütegia.
 Lohi bustian ditu lauzak,
 zubipean bildurik taulak.
 Ez du beiraterik gure elizak.
 Izena, Dona Maia Nekezia.

g2

Hor edireten isiltasuna.
 Argiak, musikak, loreak,
 guretzat aberastasuna.
 Gure argidura bakarrak!
 Gu pobraek, susmagarriak.
 Hemen baizik da errespetua.

g3

Frankotan pezu da bihotza.
 Noiz zaizuen pizten oldarra,
 hemen da pausatzen haxea.
 Negarrek ez dute gaixtokeria.
 Hots, gu sos gabekoen da.
 Eliza hau, gure ondasuna.

zeinutegi: kanpandorre

ediren: aurkitu

baizik: soilik

pezu: astun

haxe: zama

sos gabekoen:
 diru gabekoentzat

13. JELKALDIA

Bi gerlen arteko izarra

125

Verdier apezpikua

Pierra Lhande osoki da
Kardinalaren lankietan
Sos bildua ezarten dü
Eliza 'ta ikastegietan

126

Maurice Bastian

Anbazadoren artean
"Société des Nations" delakoan
Herri arteko züzenbidean
Gizona dago peredikian

127

Georges Lecomte

Frantziako Akademian
Saristatü deiogü obra
Kristo herri bazterrean
Nola gizona ez ohora

128

Suzanne Malard

Zer nahi amiazale
Jauzten zaitzo gizon horri
Eta emazte güziak
Ertxoturik dütü ondotik

129

Jeiki zite oihüz ari da
Mündüa izan dadin hobe
Konzientziak kanbiatzen
Mikroan elestan trebe

130

Lyautey marexala

Mintzaldiak irratian
Gobernüak debekatzen
Horregatik behar dü't nik
Hasi gogor borrokatzen

131

Aitzina mintzatü beita
Luxemburgek'irratian
Laster entzünen dügü berriz
Parisekoan ber gisan

13. JELKALDIA

Bi gerlen arteko izarra

125

Verdier apezpikua

Pierra Lhande osoki da
kardinalaren langietan.
Sos bildua ezartzen du
eliza eta ikastegietan.

126

Maurice Bastian

Enbazadoreen artean,
"Société des Nations" delakoan,
herri arteko zuzenbidean,
gizona dago predikuan.

127

Georges Lecomte

Frantziako Akademian
sariztatu diogu obra:
"Kristo herri bazterrean".
Nola gizona ez ohora!

128

Suzanne Malard

Zernahi amiratzaille
jauzten zaizkio gizon horri,
eta emazte guziak
ertzoturik ditu ondotik.

129

«Jaiki zaitez», oihuz ari da,
«mundua izan dadin hobe».
Konzientziak kanbiatzen,
mikroan elestan trebe.

130

Lyautey marexala

Mintzaldiak irratian
gubernuak debekatzen.
Horregatik behar dut nik
hasi gogor borrokatzen.

131

Aitzina mintzatu baita
Luxenburgoko irratian,
laster entzunen dugu berriz
Parisekoan ber gisan.

langia: lanleku
sos: diru

prediku: hitzaldi**sariztatu:** saritu

amiratzaille: miresle
jauzi: salto egin

ertzotu: erotu, zoratu

mikro: mikrofono
elesta: hizketa

aitzina: aurretik

14. JELKALDIA
Eragile Hego Ameriketari

132

Consuelo Suncin

Aita zure herritar bat
 Buenos Airesen düt partü
 Saint Exupéryk heben
 Nahi nizü esposatü

133

Pierra Lhande

Jakitate gabe izatez
 Ezkontzeko aferetan
 Nik aholkatzen deizüt halere
 Galto hori honartzea

134

Consuelo Suncin

Don Pedro jarraikiko düt
 Zük eman aholküa
 Irratia, mintzaldiak
 Hain beitzira ahaldüna

135

Raoul Follereau

Abilki eta eztiki
 Koraje' eman deiezü
 Argentinako praubeak
 Zure alde ezarri dütüzü

136

Pierra Lhande

Gezurra da erraitea
 Dohatsü dela praubea
 Praubetarzünak ez düa
 Ekarten zorigaitza

137

Madalena Jauregiberri

Xiberotarren herexetan
 Egin düzü bidajea
 Zure heben ikustea
 Plazer bat da, botzik gira

138

Pierra Lhande

Ohoratü behar dütügü
 Euskaldünak bereziki
 Geografia berri bat
 Emaiten dü herriari

139

Mitralüsak entzütén dütüt !
 Herriak Irigoien kentü !
 Oi gaixo Argentina !
 Jentea süstat Uriburu !

14. JELKALDIA
Eragile Hego Ameriketari

132

Consuelo Suncin

Aita, zure herritar bat
 Buenos Airesen dut parekatu.
 Saint Exupéryk hemen
 nahi nau esposatu.

133

Pierra Lhande

Jakitate gabe izatez
 ezkontzeko aferetan,
 nik aholkatzen dizut, halere,
 galto hori onartzea.

134

Consuelo Suncin

Don Pedro, jarraikiko dut
 zuk eman aholkua,
 irratia... mintzaldiak...
 hain baitzara ahalduna.

135

Raoul Follereau

Abilki eta eztiki,
 kuraia eman diezu.
 Argentinako pobreak
 zure alde ezarri dituzu.

136

Pierra Lhande

Gezurra da erratea
 dohatsu dela pobrea.
 Pobretasunak ez dua
 ekartzen zorigaitza?

137

Madalena Jauregiberri

Xiberotarren herexetan
 egin duzu bidaia.
 Zure hemen ikustea
 plazer bat da; pozik gara.

138

Pierra Lhande

Ohoratu behar ditugu
 euskaldunak bereziki.
 Geografia berri bat
 ematen dio herriari.

139

Metrailadoreak entzuten ditut!
 Herriak Irigoien kendu!
 Oi, gaixo Argentina!
 Jentea sustatu, Uriburu!

galto: eske

kuraia: adore, kemen

dua: al du

herexa: aztarna, arrasto

140

Madalena Jauregiberri

Arrunt Uruguayala
Goatzen ontziaren hartzera
Han beita segur haidürü
Zure amaren familia

141

Pierra Lhande

Badüt ere hitzordü bat
Ahazten ahal ez düdana
Pariseko irratian
Massilia itsasontzian

140

Madalena Jauregiberri

Arrunt Uruguaira
goazen ontziaren hartzera,
han baita segur haiduru
zure amaren familia.

141

Pierra Lhande

Badut ere hitzordu bat,
ahazten ahal ez dudana:
Pariseko irratian,
Massilia itsasontzian.

arrunt: berehala

haiduru: zain

15. JELKALDIA

KANTA VIII

Xiberotar artzainak Argentinan

h1

Hebentik asmatzen da
Orhi püntako bortüa,
Eta haibe hortarik
ageri da beste aldea.

h2

Orhitzzen zaikü noiztenka
larrazken aize azkarra
Basabürüko lanhuetan
lazgarriko tzintzarrada!

h Errepika

Kabalez fundi larre zabala,
Zinkürkaz estanciatik ezagün da
Altxatzen sor-leküko kantorea,
Somos los gauchos de la pampa!

h3

Ametsetan gogoan dügü
mandozaina beti kargan,
Lotsarik gabe partitzen,
gaüaz, beti kontrebandan.

h4

Eta orai nun dütügü
maskaradak'ta pasterala,
Mus partidak, gezür bide,
artzainekin piperrada.

h5

Xiberotik hürrün erozgora,
Beti Euskaldün batzen gira,
Ükenik ere herriko mengoa,
Somos los gauchos de la pampa!

Satan

15. JELKALDIA

KANTA VIII

Xiberotar artzainak Argentinan

h1

Hemendik asmatzen da
Orhi puntako bortua,
eta haizpe horretarik
ageri da beste aldea.

h2

Oroitzen zaigu noiztenka
larrazken haize azkarra,
Basaburuko lainoetan
lazgarriko zintzarrada!

h Errepika

Kabalaz fundi larre zabala.
Zinkurkaz, estanciatik ezagun da.
Altxatzen sorlekuko kantorea:
"Somos los gauchos de la pampa".

h3

Ametsetan, gogoan dugu
mandazaina beti kargan.
Lotsarik gabe partitzen
gauaz, beti kontrabandoan.

h4

Eta orain non ditugu
maskaradak eta pasterala,
mus partidak —gezur-bide—,
artzainekin piperrada?

h5

Xiberotik urrun, erroz gora.
Beti euskaldunak batzen gara,
ukanik ere herriko mengoa,
"Somos los gauchos de la pampa".

bortu: mendi**noiztenka:** noizbehinka
larrazken: udazken**zintzarrada:** zintzarri-hots**kabala:** abere
funditu: bete, josi
zinkurka: zinkurin, intziri**lotsa:** beldun
partitu: abiatu**erroz gora:** hankaz gora**mengoa:** behar, falta

16. JELKALDIA**Koloniaren hedatzailea Madagaskarren****142****Soafara**

Honara heltü beitzira
 Karroz, mandoz edo hoinez
 Gozatü isla gorria
 Amiaragari ederrez

143

Güne hontako jenteak
 Kolono eta lekukoak
 Oro kürütatü dütüzü
 Artategiak bisitatü

144**Pierra Lhande**

Segür xedea hau düzü
 Gizon ororer behatzea
 Errelijione edo politikan
 Xüxentarzün ekarte

145**Fanja**

Beztimentü ederrik
 Ez düt üken praubegiz
 Bena ene haurra otoi
 Benedika ezazü berriz

146**Pierra Lhande**

Zure jauntsiekila
 Ikusten zütüt ederra
 Benedikatzen zütüet
 Zü eta zure haurra

147**Fanjatiana**

Apo armatü salsa bat
 Prestatü deizügü
 Hebenko janaria beita
 Otoi txesta ezazü

148**Pierra Lhande**

Zer da pasto urdin hori ?
 Barnen zanko eta büztan
 Tripak deizt iharrausten
 Eta hortarik beharko jan !

149

Zelüko Aita Hona
 Ez nezazü ützerterera
 Ez nüan uste banükeala
 Holako jan beharra

16. JELKALDIA**Koloniaren hedatzailea Madagaskarren****142****Soafara**

Hona heldu baitzara
 karroz, mandoz edo oinez,
 gozatu Irla Gorria,
 amiaragari ederrez.

143

Gune honetako jendeak,
 kolono eta lekukoak,
 oro gurutzatu dituzu.
 Artategiak bisitatu.

144**Pierra Lhande**

Segur xedea hau duzu:
 gizon oroei behatzea,
 erlijio edo politikan
 zuzentasuna ekartzea.

145**Fanja**

Beztimentu ederrik
 ez dut ukan pobreegiz,
 baina ene haurra, otoi,
 benedika ezazu berriz.

146**Pierra Lhande**

Zure jantziekin
 ikusten zaitut ederra.
 Benedikatzen zaituztet
 zu eta zure haurra.

147**Fanjatiana**

Apoarmatu saltsa bat
 prestatu dizugu,
 hemengo janaria baita.
 Otoi, dasta ezazu.

148**Pierra Lhande**

Zer da pasta urdin hori?
 Barnen, zango eta buztan.
 Tripak dizkit inarosten,
 eta horretarik beharko jan!

149

Zeruko Aita ona,
 ez nazazu utz erortzera.
 Ez nuen uste banukeela
 honelako jan beharra.

Irla Gorria: Madagaskar
amiaragari: ikusgarri

gurutzatu: bidean aurkitu
artategi: ospitale

beztimentu: jantzi, arropa

apoarmatu: dortoka

barnen: barruki, errai
inarrosi: astindu

150

Behar ere euskaldüna niz
Eta maite piper gorria
Horrek ontsa lagüntüko naü
Gaintitzen plat greugarria

150

Behar ere, euskalduna naiz,
eta maite piper gorria.
Horrek ontsa lagunduko nau
gaintitzen plat nazkagarria.

behar ere: zorionez

plat: plater

17. JELKALDIA**India, handitasun eta urrikari****151****Indiar ofiziala**

Hüllant zite honaxe
 Ez zira arauz Ghandi
 Ager etzatzü paperak
 Omen iraultzale handi

152**Indiar polizia**

Azkenekoz hartü dügü
 Sar dezagün presontegian
 Ingelesek nahi bezala
 Gük behar dügü hala egin

153**Pierra Lhande**

Ene izena da Lhande
 Ez niz batere deitzen Ghandi
 Errotik nüzü eüskaldüna
 LHANDE nizala konpreni

154

Otoi eman paper horik
 Ützi nezazüe joaitera
 Presondegitik heltü niz
 Doietarik ezkapatzera

155**Denek**

Damürik ez beitzira Gandhi
 Parka jauna oker gira
 Txerka dezagün hürünago
 Gure independentista

156**Pierra Lhande**

Bidaje einhagarria
 Indiako erresuman
 Oro Jinko seme dira
 Brahmesen kartiel hontan

157**Aita van Spreeken**

Seküla ez dügü eginen
 Jente horietarik kirixti
 Jesüitak hügüntürik
 Ezin hunkietzaz axolutzen

158**Pierra Lhande**

Gure misionistak dira
 Beti libratzen laneko
 Haien unibersitateek
 Badüe ikasle franko

17. JELKALDIA**India, handitasun eta urrikari****151****Indiar ofiziala**

Hullan zaitetz honaxe.
 Ez zara, arauz, Ghandi.
 Ager itzatzu paperak,
 omen iraultzale handi.

152**Indiar polizia**

Azkenekoz hartu dugu.
 Sar dezagun presontegian
 ingelesek nahi bezala.
 Guk behar dugu hala egin.

153**Pierra Lhande**

Ene izena da Lhande.
 Ez naiz batere deitzen Ghandi.
 Errotik naiz euskalduna.
 Lhande naizela konpreni.

154

Otoi, eman paper horiek.
 Utz nazazue joatera.
 Presondegitik heldu naiz
 doietarik eskapatzera.

155**Denek**

Damurik, ez baitzara Gandhi.
 Barka, jauna, oker gara.
 Xerka dezagun urrunago
 gure independentista.

156**Pierra Lhande**

Bidaia unagarria
 Indiako erresuman.
 Oro Jainko seme dira
 brahmanen kartier honetan.

157**Aita van Spreeken**

Sekula ez dugu eginen
 jende horietarik kiristi.
 Jesuitak biguindurik,
 ezin hunkiez axolutzen.

158**Pierra Lhande**

Gure misionistak dira
 beti libratzen laneko.
 Haien unibersitateek
 badute ikasle franko.

hullantu: hurbildu**arauz:** dirudienez**omen iraultzaile handi:**
iraultzaile handi omen zarena**doietarik:** ozta-ozta**damurik:** zoritxarrez**unagarri:** nekagarri**kartier:** eskualde**kiristi:** kristau**ezin hunki:** ukiezin, paria**misionista:** misiolari

159

Kolonizatzea akabo da
Gandhi ez da zedituko
Ez date sekulan akort
Kastaren desegiteko

160**Aita van Spreeken**

Frantses Xabierren hobia
Nahi düe zabaltü
Erromak galtatürük
Nik ükenen dü't destrenpü

161**Pierra Lhande**

O herritar maitea
Sütan da ene bürüa
Ez da bortizkeriagatik
Bena bihotz minaren asmüa

162**Aita van Spreeken**

Fama düzü Indian ere
Ez zite egon erpaetürük
Badüzü ikastegi bat
Zure izenaz bateiatürük

163

A India sakratüa!
Haren esklabotartzünak
Hona itxüra güziak
Zük jadanik galtatüak

Mugaz gaindiko dantza

159

Kolonizatzea akabo da.
Gandhi ez da zedituko.
Ez dateke sekulan akort
kastaren desegiteko.

160**Aita van Spreeken**

Frantzisko Xabierren hobia
nahi dute zabaldu
Erromak galdaturik.
Nik ukanen dut destrenpu.

161**Pierra Lhande**

O, herritar maitea,
sutan da ene burua.
Ez da bortizkeriagatik,
baina bihotz-minaren asmoa.

162**Aita van Spreeken**

Fama duzu Indian ere.
Ez zaitetz egon erpaiturik.
Baduzu ikastegi bat
zure izenaz bataiaturik.

163

A, India sakratua!
Haren esklabotasunak!
Hona itxura guztiak
zuk jadanik galdatuak.

zeditu: errenditu
dateke: izango da
akort izan: ados egon

galdatu: eskatu
destrenpu: ondoez

erpaiturik: irrikan

itxura: figura
galdatu: eskatu

18. JELKALDIA**Pausua Tintua bordan****164****Pierra Lhande**

Jaun depütatü, senatürak
Jinik egün Zalgizera
Arrabotüa zabal eta
Goatzen Tintürabordetara

165

Ene gaüaldi maiteenak
Ligiko kabanen dira
Denbora han iragaitiak
Alageratzen deit bihotza

166**Valentino**

Aita, ürzoak hor dira
Behin-behin ützi meza
Zü ihizlari haütüa
Ez otoi ützi zure xantza

167**Pierra Lhande**

Bertan ekar ene arma
Bi tiro eta arrakarga
Ez dügü ürrentürük meza
Dominus vobiscum,cum spiritu tuo

168**Xarles de Launet**

Margoton 'ta Valentino
Bego Pierra pausatzer
Izigarri einherik beita
Zoazkitzaie lagüntzera

169

Bere bürüzagi handiek
Ez ikusten haren karga
To ! Hortxe bada ügatz bat
Hegaxti xuri sakratüa

18. JELKALDIA**Pausua Tintua bordan****164****Pierra Lhande**

Jaun diputatu-senatariak,
jinik egun Zalgizera,
errebotea zabal eta
goazen Tintua bordara.

165

Ene gaualdi maiteenak
Ligiko kabanen dira.
Denbora han iragateak
alegeratzen dit bihotza.

166**Valentino**

Aita, usoak hor dira.
Behin-behin utzi meza.
Zu, ehiztari hautua.
Ez, otoi, utz zure xantza

167**Pierra Lhande**

Bertan ekar ene arma.
Bi tiro, eta errekarra.
Ez dugu urrendurik meza.
-Dominus vobiscum. -Cum spiritu tuo.

168**Xarles de Launet**

Margoton eta Valentino,
bego Pierra pausatzer.
Izigarri unaturik baita,
zoazkiote laguntzera.

169

Bere buruzagi handiek
ez ikusten haren karga.
To! Hortxe bada ugatz bat,
hegazti zuri sakratua.

pausu: atsedan**jin:** etorri
errebote: pilotaleku**kabana:** txabola**behin-behin:** aldi batez**xantza:** aukera**bertan:** berehala**urrendu:** amaitu**pausatu:** atsedan hartu
unatu: nekatu

19. JELKALDIA**Eritzea eta ahaztea****170****Marcel Lhande**

Piok üken dü arrenküra
 Bürüa honkirik bortizki
 Hiru hilabetez isilik
 Eüskaraz zaikü iratzarri

171**Karolina de Menditte**

Ene kosi maiteari
 Jinkoak eman düana elki
 Fama handia bildurik
 Hein hortan da maleruski

172

Nahi nuke saintü maiteek
 Xabier eta Loiola
 Eman dizen korajea
 Et' ontsa lagünt dezela

19. JELKALDIA**Eritzea eta ahaztea****170****Marcel Lhande**

Piok ukan du arrangura,
 burua hunkirik bortizki.
 Hiru hilabetez isilik,
 euskaraz zaigu iratzarri.

171**Karolina de Menditte**

Ene kusi maiteari
 Jainkoak eman diona ilki.
 Fama handia bildurik,
 hein horretan da, maluruski.

172

Nahi nuke saindu maiteek,
 Xabier eta Loiola,
 eman diezaioten kuraia,
 eta ontsa lagun dezatela.

arrangura: kezka**hunki:** ukitu**kusi:** lehengusu**ilki:** kendu**maluruski:** zoritxarrez**kuraia:** kemen

KANTA IX
Iñaki santuaren otoitza

i1

Hona ni Jauna, har ene askatasüna,
 Ene oritmen, ene adimen osoa.
 Har nik dūdan güzea
 Eta enea den dena,
 Zük eman deitazüt,
 Zuri Jauna düt bihurtzen.
 Dena zurea da, egizü denetan
 Nahi dūzüna.
 Emadazüt zure maitarzün eta grazia,
 Horieki badiket nahikoa. Halabiz.

KANTA IX
Iñaki santuaren otoitza

i1

Hona ni, Jauna. Har ene askatasuna,
 ene oroimen, ene adimen osoa.
 Har nik dudan guztia,
 eta enea den dena.
 Zuk eman didazu.
 Zuri, Jauna, dizut bihurtzen.
 Dena zurea da. Egizu denetan
 nahi duzuna.
 Emazkidazu zure maitasun eta grazia.
 Horiekin baduket nahikoa. Hala biz.

bihurtu: itzuli

duket: izango dut

173

Constantin bedezia

Orai bere herboldura
Emeki hedatuko da
Jarraik dezan irratian,
Ükeiten badü baimena

174

Laffitte kalonjea

Irratia kentü deie
Dominikano horien lana
Jeloskeria azkar da
Honen malürra egin düana

175

Marcel Lhande

Egitekoa hasirik
Bonbardatzeek ekürarazi
Gerlak deio ekarriko
Ahazdüra anaiari

176

Normandiako iheslarier
Düelarik bide bazterretan
Kobesioea emaiten deie
Horko eliza hütsetan

177

Madalena Jauregiberri

Gerlak beno haboro
Hunki deio bihotza
Zalgizeko ikasgian
Mintzatzen düe frantsesa

178

Marcel Lhande

Behar dügü borrokatü
Erakats dezen euskara
Mintzajearekin batean
Altxa dezagün kültüra

179

Madalena Jauregiberri

Mintza dadin euskara
Etxen eta kanpoan
Txoria kantan bezala
Gük ere kanta orotan

173

Constantin bedezia

Orain bere herboldura
emeki hedatuko da.
Jarraiki dezan irratian,
ukaten badu baimena.

174

Laffitte kalonjea

Irratia kendu diote.
Domingotar horien lana.
Jeloskeria azkar da.
Honen malurra egin duana.

175

Marcel Lhande

Egitekoa hasirik,
bonbardatzeek ekurarazi.
Gerrak dio ekarriko
ahaztura anaiari.

176

Normandiako iheslariei,
dutelarik bide bazterretan,
konfesioa ematen die
horko eliza hutsetan.

177

Madalena Jauregiberri

Gerrak baino haboro
hunki dio bihotza.
Zalgizeko ikasgian
mintzatzen dute frantsesa.

178

Marcel Lhande

Behar dugu borrokatu,
irakats dezaten euskara.
Mintzairarekin batean,
altxa dezagun kultura.

179

Madalena Jauregiberri

Mintza dadin euskara
etxen eta kanpoan.
Txoria kantan bezala,
guk ere kanta orotan.

bedezi: sendagile
herboldura: ahultze

azkar: sendo, indartsu
malur: zorigaitz

ekurarazi: geldiarazi

haboro: gehiago
hunki: ukitu
ikasgia: ikastegi

etxen: etxean

KANTA X
Gizon zaharra

j1

Non dira leheneko bihotzminak
 Nion, atzo, ixilka ene arimari
 Hi bahua, kantuz, eztiki
 Zelügaineko zorionarat
 Non dira lehenko bihotzminak

j2

Non dira leheneko oldarrak
 Nion, atzo, ixilka ene arimari
 Hi, orai loak hartzen, urtegi
 Lo den bezala arraunen ritmoan
 Non dira leheneko oldarrak

j3

Non dira leheneko gaüekoak
 Nion, atzo, ixilka ene arimari
 Hi, gar eta erreinü bezain argi
 Zerü urdina dirdiratsü
 Non dira leheneko gaüekoak

KANTA X
Gizon zaharra

j1

«Non dira lehenko bihozminak?»,
 niotson atzo, isilka, ene arimari.
 Hi bahoia, kantuz, eztiki,
 zeru gaineko zorionera.
 Non dira lehenko bihozminak?

j2

«Non dira lehenko oldarrak?»,
 niotson atzo, isilka, ene arimari.
 Hi, orain loak hartzen, urtegi
 lo den bezala arraunen erritmoan.
 Non dira lehenko oldarrak?

j3

«Non dira lehenko gauekoak?»,
 niotson atzo, isilka, ene arimari.
 Hi, gar eta erreinu bezain argi,
 zeru urdina dirdiratsu.
 Non dira lehenko gauekoak?

SATANAK**180****Satan**

Pierra Lhande belariko da
eri eta zaharturik
Oraikotik ez düe
Parisen begiratzen

181**Beeltzebub**

Lana gaixki egin dügü
Pierra üztez apeztera
Depütatü izan balitz
Habo(ro) zaintükozi(a)n praubia

182**Bulgifer**

Hargatik, beti izan dük
Untsa trabaturik
Builta beti mozturik
eta üsü ümiliaturik

183**Satan**

Pierra apphatiaren
Kirixtigoa sozial horek
Ez Aren dü lüzaz erain
Bai ta bertan desagertü

184**Beeltzebub**

Lan ederra egin diagu
Bena beharrezkoa ez
Ezin dügü kordokazi
Eüskal Herriko kultura

185**Satan**

Ber gauza ondokuentako
Egin ahala eginik ere
Eta mente beharko da
Xede hortarat heltzeko

SATANAK**180****Satan**

Pierra Lhande belauriko da,
eri eta zaharturik.
Oraingotik ez dute
Parisen begiratzen.

181**Beeltzebub**

Lana gaizki egin dugu
Pierra üztez apaiztera.
Diputatu izan balitz,
haboro zainduko zian pobrea.

182**Bulgifer**

Hargatik, beti izan duk
ontsa trabaturik,
bulta beti mozturik,
eta usu umiliaturik.

183**Satan**

Pierra Apphatiaren
kiristigo sozial horrek
ez hain du luzaz erein,
bai eta bertan desagertu.

184**Beeltzebub**

Lan ederra egin diagu,
baina beharrezkoa ez.
Ezin dugu kordokarazi
Euskal Herriko kultura.

185**Satan**

Ber gauza ondokoendako,
egin ahala eginik ere.
Eta mendea beharko da
xede horretarat heltzeko.

eri: gaixorik**begiratu:** zaindu**bulta:** oldar**usu:** sarri, maiz**kiristigo:** kristautasun**kordokarazi:** kolokan jarri

20. JALKADIA

Pilotarien anderea

186

Pierra Lhande

Birjina bat pausatü düt
Baionako elizan
Mündüko hontarzünak
Karreatzen dü berartan

187

Haren haurrak zerbait badü
Ontsa tinkatürrik esküan
Ororek ezagütü dügü
Pelota Eüskal Herrian

188

Soegizüe jarlekü hori
Pelotakari bat bezala
BUILTATÜKO dela üdüri
Obra emankorregana

189

Justin Berterretxe

Osaba Pio kuntatü düzü
Birjina züela zikintü
Nor ote ausartü da
Higanauten lana lükezü

190

Jana Dalbreten denboran
Da historia hori igaranik
Eta gure pelotakaria
Isil-jokütik kentürrik

191

Pierra Lhande

Bakoitza da egiazki
Jesüs hori pelotakari
Beilagüne bat behar da
Heben Zalgizen eraiki

192

Joküa maite düen gazteer
Üdüri opari bezala
Dona Maria Zalgizekoak
Ontsa süstenga ditzala

20. JALKADIA

Pilotarien anderea

186

Pierra Lhande

Birjina bat pausatu dut
Baionako elizan.
Munduko ondasunak
garraiatzen ditu bere hartan.

187

Haren haurrak zerbait badu
ontsa tinkaturik eskuan.
Oroek ezagutu dugu
pilota Euskal Herrian.

188

So egiozue jarleku horri.
Pilotari bat bezala
bultatuko dela iduri
obra emankorregana.

189

Justin Berterretxe

Osaba Pio, kontatu duzu
Birjina zuela zikindu.
Nor ote ausartu da?
Higanoten lana litzateke.

190

Joana D'Albreten denboran
da historia hori igaranik,
eta gure pilotaria
isil-jokotik kendurik.

191

Pierra Lhande

Bakoitza da egiazki
Jesus hori, pilotari.
Beilagune bat behar da
hemen, Zalgizen, eraiki.

192

Jokoa maite duten gazteei
iduri opari bezala.
Dona Maria Zalgizekoak
ontsa sostenga ditzala.

pausatu: ipini

bultatu: oldartu
iduri (du): dirudi

higanot: protestante

igaran: igaro

beilagune: santutegi

iduri (du): dirudi

KANTA XI**Pilota****k1**

Emeki zoinen ixil jokü aitzinean
 Erriño bat deiegü hor abiatzean
 Haritx lerdnaren balde, gizonki ederrez,
 Prestik dütügü orai, irabazteko aidez !

k2

Eskü hüska, pailoti(a)n, Xixterra handian
 Güdüko dago beti, segurrik borroka !
 Trunpatzez eta lotzaz, segi indarrian,
 Bürüz dena hor dela aztalian goaita !

k3

Begikaldiari esker, ahürrak dü indar
 Besoa akitürrik, bena zankoak azkar
 Ez dü behar ttipitü, haboroziz zeditü
 Etxeki ta ürrentü, beharko bürütü !

k4

Garaipenaren bila, indarra hedatüz
 Saihesten jokülariak, gogotik be(re) aintza
 Zoin gehiagoka hau, ürrentürrik ontsa
 Anaietarzünean, denak hasten kantüz...

k Errepika

Hain maite dügü so egitea
 Hain maite ere jokatzea
 Herriko plazan edo trinketian
 Zü gure deitzen, gure aidatzen
 Gora, gora zü pelota !

Dantza

KANTA XI**Pilota****k1**

Emeki, zeinen isil joko aitzinean.
 Irriño bat diegu hor abiatzean
 Haritz lerdnaren balde, gizonki ederrez.
 Prestik ditugu orain, irabazteko airez!

k2

Esku huska, palotean, xixtera handian,
 guduka dago beti, segurrik borroka!
 Tronpatzez eta lotsaz, segi indarrian.
 Buruz dena hor dela aztalean goaita!

k3

Begikaldiari esker, ahurrak du indar.
 Besoa akiturrik, baina zangoak azkar.
 Ez du behar ttipitu, haboroziz zeditu.
 Atxiki eta urrendu, beharko burutu!

k4

Garaipenaren bila indarra hedatuz,
 saihesten jokalariak gogotik bere aintza.
 Zeingehiagoka hau urrendurik ontsa,
 anaitasunean, denak hasten kantuz.

k Errepika

Hain maite dugu so egitea,
 hain maite ere jokatzea.
 Herriko plazan edo trinketean
 zu gure deitzen, gure airatzen.
 Gora, gora, zu, pilota!

balde: antzeko
aire: antz, itxura

palote: erraketa

tronpatu: engainatu
aztal: orpo / takoi
goaitatu: itxaron / zelatatu

begikaldi: begirada

haboroziz: are gutxiago
zeditu: amore eman
urrendu: amaitu

aintzan: loria

airatu: suspertu

21. JELKALDIA

Eskerrak biziari

193

Marcel Lhande

Ene anaie gehiena
Nola hitarik berezi ?
Dolü eta nigarrrik gabe
Memento hortan lazgarri

194

Amiatzen dügü orano
Jarraiki düan bide ederra
Abil hoa dolü gabe
Etxekoen ikustera

195

Charles de Launet

Lotü behar da ahalaz
Seküla galdüko ez denari
Honen bidea jarraikiz
Segitü abis honari

196

Zure herexa baliosenak
Beti dirade bizirik
Hitzeman neizün bezala
Olerkiak hedatürik

197

Sor Marie Gabrielle

Gure jauna aspalditik
Kartsüki düzü goraltxatü
Bai 'ta jakitatearekin
Ümilki beti zerbütatü

198

Sofritzez honart ezazü
Etsitze lazgarrikoa
Azkarren bidea hortxe
Date eternitatekoa

21. JELKALDIA

Eskerrak biziari

193

Marcel Lhande

Ene anaia gehiena,
nola hitarik berezi
dolu eta negarrik gabe
memento lazgarri horretan?

194

Amiratzen dugu oraino
jarraiki duan bide ederra.
Abil-hoa dolu gabe
etxekoen ikustera.

195

Charles de Launet

Lotu behar zaio ahalaz
sekula galduko ez denari.
Honen bidea jarraikiz,
segitu abisu onari.

196

Zure herexa baliosenak
beti dira bizirik.
Hitzeman nizun bezala,
olerkiak hedaturik.

197

Sor Marie Gabrielle

Gure Jauna aspalditik
kartsuki duzu goraltxatu,
bai eta jakitatearekin
umilki beti zerbitzatu.

198

Sufritzez onar ezazu
etsitze lazgarrikoa.
Azkarren bidea hortxe
dateke; eternitatekoa.

gehien: nagusi**amiratu:** miretsi
oraino: oraindino**ahalaz:** ahal den neurrian**abisu:** aholku**herexa:** aztarna, arrasto**kartsuki:** sutsuki
goraltxatu: goretsi, laudatu**azkar:** kementsu
dateke: izango da

KANTA XII
Azken bidaiaren tenorea

I1

Seküla gazte denboran
 ez nüan pentsatzen hiltzeari,
 Hüllantürrik beitzira,
 goatzan algarreki !
 Ene ametsa zelakoz,
 nahi zütüt jarraiki.

I2

Olerki honkigarrienek
 baziren arrakasta,
 Horik ükena gatik
 begiratü düt ümiltarzüna,
 Bertüte huni esker,
 egon niz nizan bezala!

I3

Maite üken düt Jinkoa,
 mündüa et'Euskal herria,
 Ikasi düt gaizak
 kanbiatzen ahal güntila,
 Bizi orotan, hori zen
 üken düdan nahiküntea.

I4

Azken bidajea heltürrik,
 hor düt irustarzüna,
 Bizirik bezala hiltzen niz,
 heben ütirik ene arima,
 Oroer emaiten dereiziet,
 orozbakoz, ene odola.
 Milesker biziari!

Satan

KANTA XII
Azken bidaiaren tenorea

I1

Sekula gazte denboran
 ez nuen pentsatzen hiltzeari.
 Hullanturik baitzira,
 goazen elkarrekin!
 Ene ametsa zelakoz,
 nahi zaitut jarraiki.

I2

Olerki hunkigarrienek
 bazuten arrakasta.
 Horiek ukanagatik,
 begiratu dut umiltasuna.
 Bertute honi esker,
 egon naiz naizen bezala!

I3

Maite ukan dut Jainkoa,
 mundua eta Euskal Herria.
 Ikasi dut gauzak
 kanbiatzen ahal genituela.
 Bizi orotan, hori zen
 ukan dudana nahikunde.

I4

Azken bidaia heldurik,
 hor dut urostrasuna.
 Bizirik bezala hiltzen naiz,
 hemen utzirik ene arima.
 Oroei ematen dizuet,
 orozbakoz, ene odola.
 Milesker biziari!

hiltzeari: hiltzeaz
hullantu: hurbildu

begiratu: zaindu

urostasun: zorion

orozbakoz: betiko

Epilogoa**199**

Eskerrak soegile maiteak
 Pastoral da akabatü
 Pentsatzen dügü gurekin
 Ez zideela debeiatü

200

Gogotik jokatü dügü
 Pierra Lhanderen istoria
 Kirixti eta eüskaldün
 Bietarik bardin betea

201

Egonen da orozbakoz
 Praubeen lagüntzalea
 Miserian sartürük direnen
 Bihotzen altxazalea

202

Holako Pierra Lhande hanitz
 Behar günüke haboro
 Mündü barreiat eta praube
 Honen xüxenealatzeko

203

Etxahun Iruri bezala
 Gure beste gizongaitza
 Gazte-gaztetik zinez maite
 Züan Eüskal Herria

204

Hegoaldeko eüskaldünek
 Ohoratü düe emanez
 Lhande izena bi arrüer
 Iparraldekoek nolaz ez

205

Berriz arte adiskideak
 Biba gure mintzajea
 Biba gure Xiberoa
 Eta gora Eüskal Herria

Epilogoa**199**

Eskerrak, so-egile maiteak.
 Pastoral da akabatu.
 Pentsatzen dugu gurekin
 ez zaretela debeiatu.

200

Gogotik jokatu dugu
 Pierra Lhanderen historia,
 kirixti eta euskaldun,
 bietarik berdin betea.

201

Egonen da orozbakoz
 pobreen laguntzailea,
 miserian sarturik direnen
 bihotzen altxatzailea.

202

Horrelako Pierra Lhande anitz
 behar gunuke haboro,
 mundu barreiatu eta pobre
 honen zuzeneratzeko.

203

Etxahun Irurik bezala,
 gure beste gizon gaitza,
 gazte-gaztetik zinez maite
 zuen Euskal Herria.

204

Hegoaldeko euskaldunek
 ohoratu dute emanez
 Lhande izena bi kaleri.
 Iparraldekoek nolaz ez?

205

Berriz arte, adiskideak.
 Biba gure mintzaira!
 Biba gure Xiberoa!
 Eta gora Euskal Herria!

debeiatu: aspertu**kirixti:** kristau**orozbakoz:** betiko**haboro:** gehiago
barreiatu: lasaikeriazko
zuzeneratu: konpondu**gaitz:** handi

AZKEN KANTOREA

Lilizko lur ederretan

m1

Xori ttipi bat hegalez doa
 Iruri-Zalgizen gora,
 Izarren petik ikusi dügü,
 kantüz, gure gana horra.
 Egünko jeia asmatzen dila,
 handitzen kinperrez gora,
 Azi berria erein dügülakoz,
 ützüli gabe alorra.

m Errepika

Junta gitian xede honean,
 amets goxo batetan,
 Ützirik herra, jeloskeria,
 mündüko gora-beheretan,
 Euskal Herriko mintzaje ederra
 etxekiz beti herrietan,
 Iruri-Zalgize sartü direla
 lilizko lür ederretan !

m2

Coluche beno lehen, Pierrak
 bere denboran bazin ber-ber oihüa,
 Prauben artean bizitüz,
 beti salatü injustizea.
 Egün bezala izan balia
 TB eta irratia,
 Entzün ginio, herriondotarik,
 peredikü honkigarria.

m3

Oroek jakin behar düzüe
 Pierra Lhande nor ote zen:
 Olerkizale, peredikazale,
 gogotik lanari lotzen,
 Bena haboro egin beharrez,
 beti pentsamentükatzen.
 Azkenekoz, orok ützirik,
 pausatü da Atarratzen.

AZKEN KANTOREA

Lilizko lur ederretan

m1

Txori ttipi bat hegalez doa
 Iruri-Zalgizen gora.
 Izarren petik ikusi dugu
 kantuz guregana, horra.
 Egungo jaia asmatzen duela,
 handitzen binperrez gora,
 hazi berria erein dugulakoz
 itzuli gabe alorra.

m Errepika

Junta gaitezen xede onean,
 amets gozo batean,
 utzirik herra, jeloskeria,
 munduko gorabeheretan.
 Euskal Herriko mintzaira ederra
 atxikiz beti herrietan,
 Iruri-Zalgize sartu direla
 lilizko lur ederretan!

m2

Coluche baino lehen, Pierrak
 bere denboran bazuen ber-ber oihua.
 Pobrean artean biziz,
 beti salatu injustizia.
 Egun bezala izan, balia
 telebista eta irratia,
 Entzun gerino herri-ondoetarik
 prediku hunkigarria.

m3

Oroek jakin behar duzue
 Pierra Lhande nor ote zen:
 olerkizale, predikartzaile,
 gogotik lanari lotzen.
 Baina haboro egin beharrez
 beti pentsamendukatzen.
 Azkenekoz, orok utzirik,
 pausatu da Atarratzen.

asmatu: entzun, sumatu
handitu: harrotu
binper: ifrentzu, iruntzi

herra: gorroto

herri-ondo: aldiri
geniro: genezake

haboro: gehiago
pentsamendukatu:
                   gogoeta egin
pausatu: hil